

Kansaneläkejärjestelmä

Päivitetty viimeksi 29.5.2013

Sisällys

Sisällys	1
Taulukoiden luettelo.....	1
Johdanto	2
Kansaneläke.....	2
Pohjaosa (–1996).....	2
Lisäosa (–1996).....	3
Täysi kansaneläke (1997–)	3
Pienin maksettava kansaneläke (1994–).....	4
Tasokorotukset	5
Tarveharkinta	5
Laitoshoidon vaikutus (–2007)	6
Takuueläke	7
Verottomat eläkkeenlisät	7
Lapsikorotus	8
Puolisolisä.....	9
Apulisä, hoitolisä ja hoitotuet	9
Rintamalisä	10
Ylimääräinen rintamalisä.....	11
Perhe-eläkkeet.....	12
Lapseneläkkeet.....	12
Leskeneläkkeet.....	13
Vammaistuet.....	15
Sotilasavustus	17
Maahanmuuttajan erityistuki	17
Kansaneläkeindeksi	18
Kuntien kalleusluokitus.....	19

Taulukoiden luettelo

Kansaneläkelait	2
Kansaneläkkeen pohjaosa 1991–1996	3
Kansaneläkkeen täysi tukiosa ja lisäosa 1991–1996	3
Täysi kansaneläke 1997–.....	4
Pienin maksettava kansaneläke 1994–.....	4
Kansaneläkkeiden tasokorotukset	5
Täyden lisäosan (–1996) tai kansaneläkkeen (1997–) tulorajat	5
Laitoshoidon vaikutus kansaneläkkeeseen 1983–2007.....	7
Takuueläke 1.3.2011-	7
Kansaneläkkeen ja eläkkeensaajan lapsikorotukset 1991–	8
Vaimokorotus, vaimolisä ja puolisolisä 1991–2001	9
Apu-, hoito- ja veteraanilisät sekä hoitotuet 1991–	10
Rintamalisä 1991–.....	10
Ylimääräisen rintamalisän parametrit.....	11
Perhe-eläkelainsäädäntö	12
Lasten eläkkeet 1990–.....	13
Leskeneläkkeet 1983–	14
Vammaistukilait.....	16
Lapsen hoitotuen (1981–) ja vammaistukien (1989–) tasot sekä keliakiakorvaus.....	16
Lait kansaneläkeindeksistä	18
Indeksijärjestelmän muutoksia.....	18

SISU-malli

Johdanto

Kansaneläkejärjestelmällä tarkoitetaan tässä varsinaisia kansaneläkkeitä, Kelan perhe-eläkkeitä, Kelan maksamia eläkkeisiin liittyviä verottomia eläkkeenlisiä sekä vammais- ja hoitotukia. Kansaneläkejärjestelmään liittyvät myös sotilasavustus ja maahanmuuttajien erityistuki. Eläkkeensaajien asumistuki on dokumentoitu erikseen (tiedosto ELASUMTUKI dokum.doc). Kansaneläkejärjestelmään kuuluvia etuuksia yhdistää se, että kaikki euromääräiset parametrit on pieniä poikkeuksia lukuun ottamatta sidottu kansaneläkeindeksiin.

Lainsäädännön kehityksestä esitetään pääpiirteet. Tämän dokumentoinnin ulkopuolelle jäävät mm. seuraavat järjestelmän piirteet: kansaneläkkeen lykkäys- ja varhennuskertoimet, asuinaikaan liittyvät kertoimet ja kuntoutustuet. Lähtökohtana on vuoden 1956 kansaneläkelaki, joka astui voimaan 1.1.1957. Malliin on kuitenkin sisällytetty kaikki lainsäädäntö kattavasti vasta syyskuusta 1991 lähtien, minkä takia myös tässä dokumentissa keskitytään vain myöhempään lainsäädäntöön.

Kansaneläke

Makro	Makron selite	Käytetyt muuttujat	Käytetyt parametrit
Kansanelake_SimpleKS	Kansaneläke kuukausitasolla	mvuosi, mkuuk, minf, laitos, puoliso, kryhma, tyoelake	PerPohja, PohjRajaY1, PohjRajaY2, PohjRajaP1, PohjRajaP2, KEPros, TukOsY1, TukOsY2, TukOsP1, TukOsP2, KERaja, LaitosRaja1, LaitosRaja2, TaysKEY1, TaysKEY2, TaysKEP1, TaysKEP2, LaitosTaysiY1, LaitosTaysiY2, LaitosTaysiP1, LaitosTaysiP2, KEMinimi
Kansanelake_SimpleVS	Kansaneläke kuukausitasolla vuosikeskiarvona	mvuosi, minf, laitos, puoliso, kryhma, tyoelake	

Pääosa kansaneläkelainsäädännöstä on sisältynyt seuraavassa taulukossa lueteltuihin lakeihin.

Kansaneläkelait

Lain nimi	Säädös	Voimassaolo
Kansaneläkelaki	11.5.2007/568	1.1.2008–
Laki kansaneläkelain voimaannpanosta	11.5.2007/569	1.1.2008–
Kansaneläkelaki	8.6.1956/347	1.1.1957–31.12.2007
Kansaneläkelain muutos (euron käyttöönoton vuoksi)	17.8.2001/724	1.1.2002–31.12.2007

Pohjaosa (–1996)

Käytetyt parametrit
PerPohja

SISU-malli

Vuosina 1957–1996 kansaneläke koostui erilaisista osista. Lähes kaikkiin kansaneläkkeisiin sisältyi perusosa, jonka nimi muuttui pohjaosaksi vuonna 1983 (5.2.1982/103). Vuoden 1996 erityislainsäädännössä uudet myönnetty pohjaosat olivat eläkevähenteisiä eli ne riippuivat työeläkkeen suuruudesta. Vuonna 1997 uusia pohjaosia ei enää myönnetty, vaan kaikki uudet kansaneläkkeet ovat tästä lähtien eläkevähenteisiä kansaneläkkeitä, jotka muodostuvat yhdestä osasta (18.12.1995/1491).

Seuraavassa taulukossa on esitetty pohjaosan muutokset. Pohjaosa, kuten muutkin kansaneläkkeen tukiosat, korotettiin kansaneläkeindeksin mukaan.

Kansaneläkkeen pohjaosa 1991–1996

Voim.	mk/kk
1.1.1991	412
1.1.1992	425
1.1.1993	437
1.1.1995	445
1.1.1996	446
1.1.1997	0

Vuosina 1996–2000 oli voimassa siirtymäaika, jolloin pohjaosa leikattiin asteittain pois niiltä vuonna 1995 eläkettä saaneilta, joilla siihen ei enää ollut oikeutta uudessa järjestelmässä. Leikatusta pohjaosasta säädettiin lain 18.12.1995/1491 voimaantulosäännöksessä, jota muutettiin laeilla 4.12.1996/913, 5.12.1996/980 ja 23.12.1999/1276. Leikattua pohjaosaa ei ole toistaiseksi sisällytetty malliin sen väliaikaisuuden ja rajatun saajajoukon takia.

Lisäosa (–1996)

Käytetyt parametrit
TukOsY1, TukOsY2, TukOsP1, TukOsP2

Kansaneläkkeeseen voitiin vuoteen 1996 saakka maksaa perusosan lisäksi lisäosaa, jos muut tulot olivat riittävän pienet. Täyttä lisäosaa pienennettiin yhteensovitusprosentilla tulojen kasvaessa.

Toisin kuin pohjaosa, täysi lisäosa oli pienempi henkilöille, joilla oli puoliso. Lisäosan lainsäädäntö on mukana mallissa syyskuusta 1991 lähtien, jonka jälkeen lisäosan suuruus ei enää riippunut siitä, saiko myös puoliso kansaneläkettä (8.3.1991/471). Oheisessa taulukossa on esitetty lisäosan täyden määrän kehitys sekä puolisojen tukiosan tai lisäosan suuruuteen vaikuttavien kertoimien kehitys.

Kansaneläkkeen täysi tukiosa ja lisäosa 1991–1996

Voimaantulo	Täysi lisäosa mk/kk			
	Yksinäinen		Puolisot	
	Kuntaryhmä		Kuntaryhmä	
	I	II	I	II
1.1.1991	1 927	1 827	1 638	1 553
1.1.1992	1 988	1 885	1 690	1 603
1.1.1993	2 042	1 936	1 736	1 646
1.1.1995	2 081	1 973	1 769	1 677
1.1.1996	2 086	1 978	1 773	1 681
1.1.1997	0	0	0	0

Täysi kansaneläke (1997–)

Käytetyt parametrit
TaysKEY1, TaysKEY2, TaysKEP1, TaysKEP2

Vuodesta 1997 lähtien varsinainen kansaneläke ei enää ole koostunut erilaisista osista, vaan kansaneläkkeen laskennan pohjana on ollut yhtenäinen täysi kansaneläke, joka on erikseen määriteltä yksinäisille ja puolisoille kahdessa eri kuntaryhmässä (18.12.1995/1491). Kuntaryhmät yhdistettiin vuoden

SISU-malli

2008 alussa (11.5.2007/568). Seuraavassa taulukossa on esitetty täyden kansaneläkkeen kehitys vuodesta 1997 lähtien.

Täysi kansaneläke 1997–

Voimaantulo	Yksinäiset, mk tai €/kk		Puolisot, mk tai €/kk	
	Kuntaryhmä		Kuntaryhmä	
	I	II	I	II
1.1.1997	2 547	2 438	2 233	2 140
1.1.1998	2 591	2 481	2 272	2 178
1.1.1999	2 625	2 513	2 302	2 206
1.1.2000	2 655	2 542	2 328	2 231
1.1.2001	2 759	2 641	2 419	2 318
1.6.2001	2 832	2 714	2 492	2 391
1.1.2002	487,60	467,32	429,02	411,75
1.1.2003	493,45	472,93	434,17	416,69
1.1.2004	496,38	475,73	436,74	419,16
1.1.2005	498,21	477,48	438,35	420,70
1.3.2005	505,24	484,51	445,38	427,73
1.1.2006	510,80	489,85	450,29	432,44
1.9.2006	515,86	494,91	455,34	436,62
1.1.2007	524,85	503,53	463,28	444,23
1.1.2008	558,46		495,35	
1.1.2009	584,13		518,12	
1.1.2011	586,46		520,19	
1.1.2012	608,63		539,85	
1.1.2013	630,02		558,83	

Pienin maksettava kansaneläke (1994-)

Käytetyt parametrit
KEMinimi

Pienimmästä maksettavasta kansaneläkkeestä on säädetty siitä lähtien, kun osittaisen kansaneläkkeen maksaminen tuli mahdolliseksi asuinaikakertoimen käyttöönoton yhteydessä. Lailla 28.6.1993/547 kansaneläkelakiin lisättiin pienintä maksettavaa kansaneläkettä koskeva pykälä. Uudessa kansaneläkelaiissa 11.5.2007/568 pienin maksettava summa tiputettiin puoleen aikaisemmasta. Seuraavassa taulukossa on esitetty pienimmän maksettavan kansaneläkkeen muutokset.

Pienin maksettava kansaneläke 1994–

Voimaantulo	Arvo
1.1.1994	59 mk
1.1.1995	60 mk
1.1.1998	61 mk
1.1.1999	62 mk
1.1.2000	63 mk
1.1.2001	65 mk
1.1.2002	11,02 €
1.1.2003	11,15 €
1.1.2004	11,21 €
1.1.2005	11,26 €
1.1.2006	11,38 €
1.1.2007	11,58 €
1.1.2008	5,93 €
1.1.2009	6,21 €
1.1.2011	6,23 €
1.1.2012	6,47 €

SISU-malli

Voimaantulo	Arvo
1.1.2013	6,69 €

Tasokorotukset

Edellisten jaksojen taulukoissa esitetyt kansaneläkkeiden osien muutokset ovat suurimmaksi osaksi indeksitarkistuksia. Vuoden

Seuraavassa taulukossa on lueteltu päätökset, jotka ovat merkinneet kansaneläkkeen tasokorotuksia.

Kansaneläkkeiden tasokorotukset

Voimaantulo	Sisältö	Säädös
1.9.1991	Puolison lisäosan korotus	8.3.1991/471
1.6.2001	Kansaneläkkeen tasokorotus	21.12.2000/1224
1.3.2005	Kansaneläkkeen tasokorotus	26.11.2004/1023
1.9.2006	Kansaneläkkeen tasokorotus	2.12.2005/940
1.1.2008	Toisen kuntaryhmän poistaminen (kansaneläkkeen korotus)	11.5.2007/569
1.1.2008	Kansaneläkkeen tasokorotus	7.12.2007/1151

Tarveharkinta

Käytetyt parametrit
KERaja, PohjRajaY1, PohjRajaY2, PohjRajaP1, PohjRajaP2, KEPros,

Kansaneläkejärjestelmään on aina sisällynyt tarveharkintaa ja tuloarvoja, joita suuremmat tulot ovat pienentäneet kansaneläkkeen määrää. Kun tarkastellaan lainsäädäntöä 90-luvulta eteenpäin, tarveharkinta koski lisäosaa vuoteen 1996 saakka ja vuodesta 1997 lähtien tarveharkinta on koskenut koko kansaneläkettä. Seuraavassa taulukossa on esitetty tuloarvojen kehitys vuodesta 1991 lähtien.

Täyden lisäosan (–1996) tai kansaneläkkeen (1997–) tuloarvat

Voimaantulo	Tuloarvo, mk tai €/v
1.1.1991	2 700
1.1.1992	2 780
1.1.1993	2 860
1.1.1995	2 910
1.1.1996	2 920
1.1.1997	2 940
1.1.1998	2 990
1.1.1999	3 030
1.1.2000	3 060
1.1.2001	3 180
1.1.2002	549
1.1.2003	555
1.1.2004	559
1.1.2005	561
1.1.2006	567
1.1.2007	577

SISU-malli

Voimaantulo	Tuloraja, mk tai €/v
1.1.2008	591
1.1.2009	618
1.1.2011	620
1.1.2012	644
1.1.2013	667

Vuonna 1996 eläkevähenteisyyttä sovellettiin myös pohjaosaan. Laki 18.12.1995/1491 sisälsi seuraavan kohdan, jossa markkamäärät vastaavat vuoden 1981 maaliskuun indeksitasoa:

26 §

Mitä edellä on sanottu kansaneläkkeestä, sovelletaan vuonna 1996 24 §:n 3 momentissa säädettyyn pohjaosaan ja lisäosaan kuitenkin siten, että täysimääräisestä pohjaosasta vähennetään edellä 1 momentin 5 kohdassa säädetyn markkamäärän sijasta 50 prosenttia siitä tulojen yhteismäärän osasta, joka ylittää yksinäisellä henkilöllä ensimmäisessä kuntaryhmässä 26 468 markkaa vuodessa ja toisessa kuntaryhmässä 25 172 markkaa vuodessa ja naimisissa olevalla henkilöllä ensimmäisessä kuntaryhmässä 22 724 markkaa vuodessa ja toisessa kuntaryhmässä 21 620 markkaa vuodessa.

Kansaneläkkeen saajalle on maksettu alennettua lisäosaa (–1996), alennettua pohjaosaa (1996) tai alennettua kansaneläkettä (1997–), jos huomioon otettavat tulot ovat ylittäneet tulorajan. Alennus on määriteltä prosenttiosuutena tulojen ja tulorajan erotuksesta. Prosenttiosuus on koko kansaneläkkeen historian ollut 50 %.

Laitoshoidon vaikutus (-2007)

Käytetyt parametrit
Laitosraja1, Laitosraja2, LaitosTaysiY1, LaitosTaysiY2, LaitosTaysiP1, LaitosTaysiP2

Jos kansaneläkkeen saaja on laitoshoidossa, kansaneläkkeen suuruus on ollut rajoitettu vuoteen 2007 saakka. Vuoteen 1996 saakka rajoitus koski ainoastaan eläkevähenteistä lisäosaa (5.2.1982/103).

42 b §

Jos eläkkeensaaja on 42 a §:ssä tarkoitettussa hoidossa, lisäosasta ei siltä ajalta, kun hoito kestää yli kolme kuukautta, makseta sitä osaa, joka ylittää ensimmäisessä kuntaryhmässä 43 prosenttia ja toisessa kuntaryhmässä 40 prosenttia 25 §:n 1 momentissa mainitusta täysimääräisestä lisäosasta ja saman pykälän 2 momentissa tarkoitetuissa tapauksissa siinä mainitusta täysimääräisestä lisäosasta.

Vuodesta 1997 lähtien laitoksessa asuvien täyden kansaneläke määritettiin prosenttiosuuden sijasta euromääräisesti (18.12.1995/1491).

42 b §

Jos kansaneläkkeensaaja on 42 a §:ssä tarkoitettussa hoidossa, kansaneläkkeestä ei siltä ajalta, kun hoito kestää yli kolme kuukautta, makseta sitä osaa, joka ylittää kansaneläkkeensaajalla ensimmäisessä kuntaryhmässä 671,06 markkaa ja toisessa kuntaryhmässä 618,20 markkaa kuukaudessa sekä naimisissa olevalla kansaneläkkeensaajalla ensimmäisessä kuntaryhmässä 603,98 markkaa ja toisessa kuntaryhmässä 559,00 markkaa kuukaudessa.

Laitoshoidossa olevien kansaneläke oli täten noin puolet tavallisesta kansaneläkkeestä ja siihen sovellettiin samoja taso- ja indeksikorotuksia kuin tavalliseen kansaneläkkeeseen. Uudessa kansaneläkelaisissa 11.5.2007/568 laitoshoidon vaikutus kansaneläkkeeseen lakkasi. Laitoshoidossa olevien kansaneläkkeen kehitys on koottu alla olevaan taulukkoon.

SISU-malli

Laitoshoidon vaikutus kansaneläkkeeseen 1983–2007

Voimaantulo	Osuus lisäosasta, yläraja		Laitoshoidossa olevan eläkkeen yläraja, mk tai €/kk			
	Kuntaryhmä		Yksinäiset		Puolisot	
			Kuntaryhmä		Kuntaryhmä	
	I	II	I	II	I	II
1.1.1983	40 %	43 %				
1.1.1997			1 351	1 245	1 216	1 125
1.1.1998			1 375	1 266	1 237	1 145
1.1.1999			1 393	1 283	1 253	1 160
1.1.2000			1 408	1 297	1 268	1 173
1.1.2001			1 464	1 348	1 317	1 219
1.6.2001			1 495	1 377	1 349	1 248
1.1.2002			257,41	237,18	232,21	214,95
1.1.2003			260,50	240,02	235,00	217,53
1.1.2004			262,04	241,45	236,39	218,82
1.1.2005			263,01	242,34	237,26	219,63
1.3.2005			266,03	245,15	240,29	222,44
1.1.2006			268,96	247,85	242,93	224,89
1.9.2006			271,13	249,87	245,11	226,91
1.1.2007			275,85	254,22	249,38	230,86
1.1.2008	Laitoshoidossa olevan kansaneläkettä ei enää alenneta					

Takuueläke

Makro	Makron selite	Käytetyt muuttujat	Käytetyt parametrit
TakuuElakeKS	Takuueläke kuukausitasolla	mvuosi, mkuuk, minf, kokonelage, varhkerr	TakuuEI, KEMinimi
TakuuElakeVS	Takuueläke kuukausitasolla vuosikeskiarvona	mvuosi, minf, kokonelage, varhkerr	

Lailla 20.8.2010/703 säädettiin takuueläkkeestä, joka tuli voimaan 1.3.2011. Takuueläke on eläkkeenlisä, joka maksetaan muiden eläketulojen lisäksi, jotta eläketulo kuukaudessa olisi yhtä suuri kuin takuueläkkeenä määritelty taso. Takuueläke korvasi myöhemmin esiteltävän maahanmuuttajien erityistuen, koska siihen on oikeutettu myös lyhyen aikaa maassa oleskelleet henkilöt.

Takuueläkettä vähentävät kaikki muut eläketulot, mutta muut tulot tai varallisuus eivät siihen vaikuta. Takuueläkkeessä ei oteta tulona myöskään huomioon lapsikorotusta, rintamalisää, ylimääräistä rintamalisää, vammaisetuuksia eikä asumistukea. Takuueläke on puolisoille yhtä suuri. Pienin maksettava takuueläke on yhtä suuri kuin pienin maksettava kansaneläke. Alla on esitetty takuueläkkeen kehitys kahtena vuotena.

Takuueläke 1.3.2011-

Voimaantulo	Takuueläke €/kk
1.3.2011	687,74
1.1.2012	713,73
1.1.2013	738,82

Verottomat eläkkeenlisät

Makro	Makron selite	Käytetyt muuttujat	Käytetyt parametrit
KanselLisatKS	Kansaneläkkeeseen liittyvät lisät kuukausitasolla	mvuosi, mkuuk, minf, alkava, apulisa, hoitolisa,	HoitTukiNorm, HoitTukiKor, HoitTukiErit,

SISU-malli

Makro	Makron selite	Käytetyt muuttujat	Käytetyt parametrit
		hoitotuki1, hoitotuki2, hoitotuki3, ril, puollis, kryhma, lapsia	HoitoLis, VeterLis, RiLi, ApuLis, PuolisLis, KELaps
KanselLisatVS	Kansaneläkkeeseen liittyvät lisät kuukausitasolla vuosikeskiarvona	mvuosi, minf, alkava, apulisa, hoitolisa, hoitotuki1, hoitotuki2, hoitotuki3, ril, puollis, kryhma, lapsia	
YlimRintLisakS	Ylimääräinen rintamalisä kuukausitasolla	mvuosi, mkuuk, minf, lisaosa, kanselake, tyoelake	YliRiliPros, YliRiliPros2, YliRiliAskel, YliRiliAskel2, YliRiliMinimi, KERaja (ks. lisäksi kansaneläke)
YlimRintLisatVS	Ylimääräinen rintamalisä kuukausitasolla vuosikeskiarvona	mvuosi, minf, lisaosa, kanselake, tyoelake	

Kansaneläkkeeseen on liitetty 1960-luvulta lähtien erilaisia lisiä. Niistä on osin tullut itsenäisiä etuuksia, jotka eivät riipu siitä, saako henkilö kansaneläkettä vai ei. Tässä käsitellään lapsikorotusta, puolisolisää ja sen edeltäjiä, hoitotukia, rintamalisää ja ylimääräistä rintamalisää. Näistä puolisolisää ei enää makseta. Lapsikorotus, hoitotuet ja rintamalisä eivät enää riipu siitä, saako henkilö kansaneläkettä. Sen sijaan ylimääräistä rintamalisää voi saada vain henkilö, jolle on myönnetty kansaneläke. Yhteistä tässä käsiteltäville lisille on, että ne ovat verottomia myös sen jälkeen kun kansaneläkkeestä vuonna 1983 tuli veronalaista tuloa.

Lapsikorotus

Käytetyt parametrit
KELaps

Kansaneläkettä saavan huollettavana olevat alle 16-vuotiaat lapset ovat 80-luvulta lähtien kasvattaneet eläkkeen määrää kiinteällä summalla (5.2.1982/103). Vuodesta 1996 lähtien uusia lapsikorotuksia ei enää myönnetty ja voimassa olevia lapsikorotuksia ryhdyttiin leikkaamaan niiden poistamiseksi. Voimassa olleiden lapsikorotusten leikkaus kuitenkin keskeytettiin vuoden 2001 alusta lähtien. Vuoden 2002 alusta lähtien lapsikorotuksia on maksettu kaikille eläkkeensaajille, joilla on alle 16-vuotiaita lapsia riippumatta siitä, saavatko he kansaneläkettä vai ei. Jos lapsen huoltajia on ollut kaksi, lapsikorotus on aina koskenut erikseen kumpaakin huoltajaa. Seuraavassa taulukossa on esitetty lapsikorotuksen kehitys.

Kansaneläkkeen ja eläkkeensaajan lapsikorotukset 1991–

Voimaan-tulo	Lapsikorotus, mk/kk	Leikattu lapsikorotus, mk/kk	Eläkkeensaajan lapsikorotus, mk tai €/kk	Säädös
1.1.1991	242			Indeksitark.
1.1.1992	250			Indeksitark.
1.10.1992	250			Indeksitark.
1.1.1993	257			Indeksitark.
1.1.1995	262			Indeksitark.
1.1.1996		262		18.12.1995/1491
1.1.1998		209		18.12.1995/1491
1.1.1999		157		18.12.1995/1491
1.1.2000		105		18.12.1995/1491
1.1.2001		105		21.12.2000/1228
1.1.2002			18,08	21.12.2001/1420
1.1.2003			18,30	Indeksitark.
1.1.2004			18,41	Indeksitark.
1.1.2005			18,47	Indeksitark.
1.1.2006			18,68	Indeksitark.
1.1.2007			19,00	Indeksitark.

SISU-malli

Voimaan- tulo	Lapsikorotus, mk/kk	Leikattu lapsikorotus, mk/kk	Eläkkeensaajan lapsikorotus, mk tai €/kk	Säädös
1.1.2008			19,48	Indeksitark.
1.1.2009			20,37	Indeksitark.
1.1.2011			20,45	Indeksitark.
1.1.2012			21,23	Indeksitark.
1.1.2013			21,97	Indeksitark. + 0,7% lisäkorotus (30.11.2012/709)

Puolisolisä

Käytetyt parametrit
VaimoPuolLis

Kansaneläkelainsäädännössä (8.6.1956/347) on erityisenä perhetyyppinä otettu huomioon tilanteet, jossa toinen puoliso ei saa kansaneläkettä, mutta on riippuvainen kansaneläkettä saavan toisen puolison tuloista. Jälkimmäisen puolison kansaneläkettä on korotettu näissä tilanteissa. Vuonna 1996 puolisolissä poistettiin uusista eläkkeistä (18.12.1995/1491). Siirtymäkauden aikana vuosina 1996–2000 maksettiin kuitenkin asteittain leikattua puolisolissä. Seuraavassa taulukossa on esitetty vaimokorotuksen, vaimolisän ja puolisolisan kehitys vuosina 1991–2001.

Vaimokorotus, vaimolisä ja puolisolissä 1991–2001

Voimaan- tulo	Puolisolisä, mk/kk	Leikattu puolisolisä, mk/kk	Säädös
1.1.1991	375		Indeksitark.
1.1.1992	387		Indeksitark.
1.10.1992	387		Indeksitark.
1.1.1993	398		Indeksitark.
1.1.1995	405		Indeksitark.
1.1.1996		405	18.12.1995/1491
1.1.1997		324	18.12.1995/1491
1.1.1998		243	18.12.1995/1491
1.1.1999		162	18.12.1995/1491
1.1.2000		81	18.12.1995/1491
1.1.2001		0	18.12.1995/1491

ApuLisä, hoitolisä ja hoitotuet

Käytetyt parametrit
ApuLis, HoitoLis, HoitTukiNorm, HoitTukiKor, HoitTukiErit, VeterLisä

Kansaneläkkeisiin ryhdyttiin 60-luvulla maksamaan apu- ja hoitolisiä, joiden edellytyksenä olivat hoidon tarve. Apu- ja hoitolisät korvattiin 1.7.1988 lähtien hoitotuella, joka porrastettiin kolmelle tasolle. Alinta tasoa kutsuttiin hoitotueksi, seuraavaa tasoa korotetuksi hoitotueksi ja ylintä tasoa erityishoitotueksi (5.2.1988/123). Uudessa laissa määritellyt hoitotuen markkamäärät tulivat asteittain voimaan vuoden 1992 alkuun mennessä.

Lain voimaantulosäännöksen mukaan iän perusteella maksettujen apu- ja hoitolisien maksamista jatkettiin samansuuruisina kuin ne ennen lain voimaantuloa olivat. Kun kansaneläkkeet muuttuivat eläkevähenteisiksi vuoden 1997 alusta lähtien, hoitotukia ei enää kytketty kansaneläkkeeseen (5.12.1996/979). Hoitotukea koskevat määräykset ovat uudessa laissa vammaisetuksista 1.1.2008 lähtien (11.5.2007/570). Kolmen eri tason nimitykset ovat nyt perustuki, korotettu tuki ja ylin tuki.

Lailla 11.12.2009/1050 hoitotukiin lisättiin veteraanilisä, jota maksetaan korotettua tai ylintä hoitotukea saaville, joille myös maksetaan ylimääräistä rintamalisää. Seuraavassa taulukossa on esitetty apu-, hoito- ja

SISU-malli

veteraanilisien sekä hoitotukien kehitys vuodesta 1991 lähtien. Taulukko sisältää myös ns. suojatut apu- ja hoitolisät heinäkuusta 1988 lähtien. Etuuksien korotukset ovat indeksikorotuksia lukuun ottamatta hoitotukien korotuksia 1990–1992, joihin sisältyy indeksikorotuksien ohella laissa 5.2.1988/123 määritelty tason asteittainen korotus, erityishoitotuen korotusta 1.1.2008 (L. 17.11.2006/999) ja veteraanilisän tasokorotus 1.1.2013 (30.11.2012/697).

Apu-, hoito- ja veteraanilisät sekä hoitotuet 1991–

Voimaantulo	Apulisä	Hoitolisä	Hoitotuki	Korotettu hoitotuki	Erityishoitotuki	Veteraanilisä
mk tai €/kk						
1.1.1991	375	553	257	575	1 024	
1.1.1992	387	570	265	660	1 320	
1.1.1993	398	586	272	678	1 356	
1.1.1995	405	597	278	691	1 382	
1.1.1999	411	605	281	700	1 400	
1.1.2000	415	612	284	708	1 415	
1.1.2001	432	636	295	735	1 475	
1.1.2002	74,30	109,44	50,87	126,65	253,28	
1.1.2003	75,19	110,75	51,48	128,17	256,32	
1.1.2004	75,64	111,41	51,79	128,93	257,84	
1.1.2005	75,91	111,82	51,98	129,40	258,79	
1.1.2006	76,75	113,05	52,55	130,83	261,64	
1.1.2007	78,09	115,02	53,47	133,11	281,46	
1.1.2008	80,04	117,89	54,80	136,43	288,49	
1.1.2009	83,72	123,31	57,32	142,70	301,75	
1.9.2010	83,72	123,31	57,32	142,70	301,75	50,00
1.1.2011	84,05	123,80	57,55	143,27	302,96	50,20
1.1.2012	87,23	128,48	59,73	148,69	314,41	52,09
1.1.2013	90,29	133,00	61,83	153,91	325,46	104,42

Rintamalisä

Käytetyt parametrit
RiLi

Rintamalisä perustuu rintamasotilaseläkelakiin (28.1.1977/1129), jossa säädettiin, että kansaneläkettä saavalle rintamasotilaille maksetaan rintamalisää 492 markkaa vuodessa (lokakuun 1976 indeksitasossa). Oikeutta rintamalisään on laajennettu ja nykyisin siihen oikeuttavat rintamasotilastunnus, rintamapalvelustunnus tai rintamatunnus ja tietyin edellytyksin miinanraivaukseen osallistuminen. Kansaneläkkeen saamista ei edellytetä.

Rintamalisä 1991–

Voimaan- tulo	mk tai €/kk
1.1.1991	199
1.1.1992	206
1.1.1993	211
1.1.1995	215
1.1.1996	216
1.1.1997	217
1.1.1998	221
1.1.1999	224
1.1.2000	226
1.1.2001	235
1.1.2002	40,50
1.1.2003	40,99
1.1.2004	41,23

SISU-malli

Voimaan- tulo	mk tai €/kk
1.1.2005	41,38
1.1.2006	41,84
1.1.2007	42,57
1.1.2008	43,63
1.1.2009	45,64
1.1.2011	45,82
1.1.2012	47,55
1.1.2013	49,22

Ylimääräinen rintamalisä

Makro	Makron selite	Käytetyt muuttujat	Käytetyt parametrit
YlimRintLisKS	Ylimääräinen rintamalisä kuukausitasolla	mvuosi, mkuuk, minf, lisaosa, kanselake, tyoelake	YliRiliPros, YliRiliPros2, YliRiliAskel, YliRiliAskel2, YliRiliMinimi, KERaja, (ks. lisäksi kansaneläke)

Ylimääräinen rintamalisä perustuu muutoksiin, jotka vuonna 1986 säädettiin rintamasotilaseläkelakiin laissa 25.7.1986/589. Oikeus ylimääräiseen rintamalisään koski aluksi niitä rintamalisän saajia, joilla oli oikeus kansaneläkkeen lisäosaan. Ylimääräinen rintamalisä määriteltiin tietyn prosentiksi lisäosasta ja sille asetettiin samalla vähimmäismäärä. Määriteltyä prosenttilukua korotettiin vuosina 1990, 1991 ja 1992.

Kun lisäosa poistui, rintamalisä määriteltiin vuoden 1997 alusta lähtien kiinteäksi prosentiksi tietyn rajan ylittävstä kansaneläkkeestä. Huhtikuusta 2000 lähtien laskukaava muuttui siten, että mainitulla prosenttiosuudella on alaraja ja yläraja. Prosenttiosuus pienenee, kun kansaneläkkeeseen vaikuttava eläketulo kasvaa. Prosenttiosuus pienenee yhdellä prosenttiyksiköllä tiettyä tulomäärää kohden täyden kansaneläkkeen tuloajaan asti ja sen jälkeen prosenttiyksiköllä tiettyä suurempaa tulomäärää kohden.

Ylimääräinen rintamalisä on nykyisin (laissa 11.5.2007/572) määritelty seuraavasti:

9a §

Oikeus ylimääräiseen rintamalisään on rintamalisänsaajalla, jolle maksetaan kansaneläkettä.

Ylimääräinen rintamalisä on täysimääräisenä 45 prosenttia ja kuitenkin vähintään 25 prosenttia siitä maksettavasta kansaneläkkeen osasta, joka ylittää 981,60 euroa vuodessa. Jos henkilöllä on kansaneläkelain (568/2007) 22 §:ssä ja kansaneläkelain voimaannpanosta annetun lain (569/2007) 8 §:ssä tarkoitettua tuloa, lukuun ottamatta kansaneläkelain 23 §:n 6 kohdassa tarkoitettua työeläkkeen korotusta ja kansaneläkelain voimaannpanolain 10 §:n 1 ja 4 momentissa tarkoitettua etuutta tai korotusta, edellä mainittu 45 prosentin määrä alenee prosenttiyksikön kutakin tulon 58,36 euron vuotuista määrää kohden kansaneläkelain 20 §:n mukaiseen tuloajaan saakka ja sen jälkeen prosenttiyksikön kutakin tulon 144,38 euron vuotuista määrää kohden. Ylimääräistä rintamalisää määrättäessä tulo otetaan huomioon samalla tavalla kuin henkilön kansaneläkettä määrättäessä.

Jos kansaneläke on kansaneläkelain 10 §:n mukaan lykätty tai varhennettu, korotetaan edellä mainittua 981,60 euron määrää lykkäyskorotusprosentilla tai alennetaan varhennusvähennysprosentilla.

Ulkomailta maksettavaa eläkettä tai siihen rinnastettavaa jatkuvaa etuutta saavan ylimääräinen rintamalisä määräytyy sen suuruisen kansaneläkkeen sanottujen rahamäärien ylittävstä osasta, joka maksettaisiin, jos mainitut tulot otettaisiin huomioon kansaneläkettä määrättäessä. Ylimääräinen rintamalisä maksetaan kuitenkin aina vähintään 5,07 euron suuruisena.

Jos eläkkeensaajan kansaneläkettä olisi alennettava kansaneläkelain 108 §:n 1 momentin 1 kohdan mukaisesti laitoshoidon perusteella, ylimääräinen rintamalisä lasketaan kuitenkin alentamattomasta kansaneläkkeestä. Jos kansaneläke on kansaneläkelain 21 §:n mukaisesti suhteutettu aikaan, jonka vakuutettu on asunut Suomessa, ylimääräinen rintamalisä lasketaan suhteuttamattomasta kansaneläkkeestä.

Seuraavassa taulukossa on esitetty ylimääräisen rintamalisän parametrien kehitys. Sarakkeiden määrittelyt vastaavat edellä olevassa pykälässä olevia käsitteitä samassa järjestyksessä kuin ne ovat esiintyvät pykälän tekstissä.

Ylimääräisen rintamalisän parametrit

Voimaan- tulo	Osuus, %	Osuus vähintään, %	Raja, mk tai €/kk	Askel, mk tai €/kk	Askel 2, mk tai €/kk	Vähimmäi- s-määrä, mk tai €/kk	Säädös
------------------	----------	--------------------------	----------------------	--------------------------	----------------------------	--------------------------------------	--------

SISU-malli

Voimaan-tulo	Osuus, %	Osuus vähintään, %	Raja, mk tai €/kk	Askel, mk tai €/kk	Askel 2, mk tai €/kk	Vähimmäi s-määrä, mk tai €/kk	Säädös
1.11.1986	7,5%					20	25.7.1986/589
1.1.1987	7,5%					21	Indeksitark.
1.1.1989	7,5%					23	Indeksitark.
1.1.1990	7,5%					24	29.12.1989/1311
1.8.1990	17,5%					24	29.6.1990/598
1.1.1991	17,5%					26	Indeksitark.
1.4.1991	22,5%					26	30.11.1990/1027
1.10.1992	25,0%					26	3.8.1992/679
1.1.1993	25,0%					27	Indeksitark.
1.1.1995	25,0%					28	Indeksitark.
1.1.1996	25,0%					28	Indeksitark.
1.1.1997	25,0%		5 381			28	18.12.1995/1494
1.2.1997	25,0%		5 381			28	Indeksitark.
1.1.1998	25,0%		5 475			28	Indeksitark.
1.2.1998	25,0%		5 475			28	Indeksitark.
1.1.1999	25,0%		5 547			29	Indeksitark.
1.1.2000	25,0%		5 609			29	Indeksitark.
1.3.2000	25,0%		5 609			29	Indeksitark.
1.4.2000	45,0%	25,0%	5 609	334	826	29	31.3.2000/317
1.1.2001	45,0%	25,0%	5 829	347	858	30	17.8.2001/727
1.1.2002	45,0%	25,0%	1 004,97	59,75	147,82	5,19	Indeksitark.
1.1.2003	45,0%	25,0%	1 017,03	60,47	149,59	5,25	Indeksitark.
1.1.2004	45,0%	25,0%	1 023,07	60,83	150,48	5,28	Indeksitark.
1.1.2005	45,0%	25,0%	1 026,84	61,05	151,03	5,30	Indeksitark.
1.1.2006	45,0%	25,0%	1 038,14	61,72	152,70	5,36	Indeksitark.
1.1.2007	45,0%	25,0%	1 056,24	62,80	155,36	5,46	Indeksitark.
1.1.2008	45,0%	25,0%	1 082,62	64,37	159,24	5,59	Indeksitark.
1.1.2009	45,0%	25,0%	1 132,38	67,32	166,56	5,85	Indeksitark.
1.1.2011	45,0%	25,0%	1 136,91	67,59	167,22	5,87	Indeksitark.
1.1.2012	45,0%	25,0%	1 179,88	70,15	173,54	6,09	Indeksitark.
1.1.2013	45,0%	25,0%	1 221,36	72,61	179,64	6,31	30.11.2012/709

Perhe-eläkkeet

Perhe-eläkelaki 17.1.1969/38 astui voimaan 1.10.1969. Vuoden 2008 alusta lähtien perhe-eläkkeitä koskevat määräykset sisältyvät kansaneläkelakiin 11.5.2007/568. Perhe-eläkelakien perusteella on maksettu eläkkeitä lapsille (orvoille) sekä leskille.

Perhe-eläkelainsäädäntö

Säädös	Laki	Voimassaolo
17.1.1969/38	Perhe-eläkelaki	1.10.1969–31.12.2007
11.5.2007/568	Kansaneläkelaki	1.1.2008–

Lapseneläkkeet

Makro	Makron selite	Käytetyt muuttujat	Käytetyt parametrit
LapsenElakeaKS	Lapseneläke kuukausitasolla	tulos, mvuosi, mkuuk, minf, tays, elake, koul	LapsEIPerus, LapsETayd, KERaja, KEPros, LapsEIMinimi

SISU-malli

Makro	Makron selite	Käytetyt muuttujat	Käytetyt parametrit
LapsenElakeaVS	Lapseneläke kuukausitasolla vuosikeskiarvona	mvuosi, minf, tays, elake, koul	

SISU-malliin on sisällytetty lapseneläkelainsäädäntö heinäkuusta 1990 lähtien, jolloin lapsen ikäraja nostettiin 18 vuoteen (9.2.1990/104). Eläkettä voitiin kuitenkin maksaa päätoimisesti opiskeleville 21 ikävuoteen saakka (ns. koululaiseläke). Samalla lapseneläke muuttui kaksiosaiseksi: Perusmäärä maksetaan kaikille. Alle 18-vuotiaille maksettava täydennysmäärä riippui muista eläketuloista samalla tavalla kuin kansaneläkkeen lisäosa. Tuloiksi lasketaan lapsen saamat muut perhe-eläkkeet. Täysorvolle maksetaan lapseneläke kummastakin vanhemmasta.

Vuonna 1999 tuli voimaan lapseneläkkeen maksettava vähimmäismäärä, joka koski käytännössä vain edunjähtäjän asuinaikaan suhteutettuja EU-eläkkeitä. Seuraavassa taulukossa on esitetty orpojen eläkkeisiin vaikuttavat keskeiset parametrit:

Lasten eläkkeet 1990–

Voimaan-tulo	Lapsen-eläkkeen perusmäärä, mk tai €/kk	Lapsen-eläkkeen täydennys-määrä, mk tai €/kk	Lapsen eläkkeen minimi, mk tai €/kk	Säädös
1.7.1990	229	306	0	9.2.1990/104
1.1.1991	242	324	0	Indeksitark.
1.1.1992	250	334	0	Indeksitark.
1.1.1993	257	343	0	Indeksitark.
1.1.1995	261	349	0	Indeksitark.
1.1.1996	262	350	0	Indeksitark.
1.1.1997	264	352	0	Indeksitark.
1.1.1998	268	359	0	Indeksitark.
1.1.1999	272	363	31	4.12.1998/916
1.1.2000	275	367	31	Indeksitark.
1.1.2001	286	382	33	Indeksitark.
1.1.2002	49,19	65,72	5,51	17.8.2001/726
1.1.2003	49,78	66,51	5,57	Indeksitark.
1.1.2004	50,08	66,90	5,61	Indeksitark.
1.1.2005	50,26	67,15	5,63	Indeksitark.
1.1.2006	50,82	67,89	5,69	Indeksitark.
1.1.2007	51,70	69,07	5,79	Indeksitark.
1.1.2008	53,00	80,16	5,93	11.5.2007/568
1.1.2009	55,34	83,84	6,21	Indeksitark.
1.1.2011	55,65	84,18	6,23	Indeksitark.
1.1.2012	57,76	87,36	6,47	Indeksitark.
1.1.2013	59,79	90,43	6,69	30.11.2012/709

Leskeneläkkeet

Makro	Makron selite	Käytetyt muuttujat	Käytetyt parametrit
LeskenElakeaKS	Leskeneläke kuukausitasolla	mvuosi, mkuuk, minf, alku, puoliso, kryhma, lapsia, tyotulo, potulo, eltulo, varall	PerhEIOMRaja, PerhEIOMPros, LeskTyotuloOsuus, LeskTaydY1, LeskTaydY2, LeskTaydP1, LeskTaydP2, KERaja, KEPros, LeskAlkuMinimi1, LeskAlkuMinimi2, LeskPerus, LeskAlku,

SISU-malli

Makro	Makron selite	Käytetyt muuttujat	Käytetyt parametrit
			LeskMinimi
LeskenElakeaVS	Leskeneläke kuukausitasolla vuosikeskiarvona	mvuosi, minf, alku, puoliso, kryhma, lapsia, tyotulo, potulo, eltulo, varall	

SISU-malliin on sisällytetty lapseneläkelainsäädäntö vuodesta 1983 lähtien, jolloin leskeneläkkeelle määriteltiin pohjaosa sekä lisäosa kahteen eri kuntaryhmään, eikä näitä rahamääriä enää kytketty kansaneläkelakiin. Leskeneläkkeen pohjaosa oli yhtä suuri kuin kansaneläkkeen pohjaosa. Lisäosa säädettiin samalla tavalla tulosidonnaiseksi kuin kansaneläkkeen lisäosa. Alkueläkkeenä maksettavalle lisäosalle määriteltiin vähimmäismäärä, joka oli perusosan lisäksi 43 prosenttia täysimääräisestä lisäosasta ensimmäisessä ja 40 prosenttia toisessa kuntaryhmässä.

Lailla 9.2.1990/104, joka astui voimaan 1.7.1990, leskeneläkkeitä uudistettiin seuraavasti

- oikeus leskeneläkkeeseen tuli sukupuolesta riippumattomaksi: myös mieslesket saivat oikeuden eläkkeeseen;
- oikeutta leskeneläkkeeseen laajennettiin mm. siten, että yhteinen lapsi oikeutti sinänsä leskeneläkkeeseen riippumatta lapsen iästä, jos avioliitto oli solmittu ennen kuin edunjättäjä täytti 65 vuotta; jos edunjättäjällä ei ollut lapsia, edellytyksenä oli avioliiton solmiminen ennen kuin leski oli täyttänyt 50 vuotta ja edunjättäjä 65 vuotta sekä se, että avioliitto oli jatkunut vähintään viisi vuotta.

Leskeneläke muodostui edelleen pohjaosasta ja lisäosasta. Alkueläke kuuden kuukauden aikana sisältää aina kummatkin osat. Alkueläkkeen lisäosalla oli edelleen vähimmäismäärä. Jatkoeläkkeeseen sisältyi pohjaosa vain, jos leskellä oli huollettavanaan oma tai edunjättäjän alle 18-vuotias lapsi.

Lailla 8.3.1991/472 määriteltiin alempi lisäosa naimisissa oleville leskille 1.9.1991 lähtien.

Lailla 5.12.1996/982, joka tuli voimaan 1.1.1997, leskeneläkkeen osien nimet muuttuivat. Pohjaosasta tuli perusmäärä ja lisäosasta täydennysmäärä. Se ei muuttanut leskeneläkkeen laskukaavaa.

Kansaneläkelaki 11.5.2007/568 poisti kuntaryhmituksen leskeneläkkeistä vuoden 2008 alusta lähtien. Lesken alkueläke muuttui kiinteäksi vakiomääräksi. Leskeneläkkeen täyteen täydennysmäärään on tehty tasakorotuksia samassa yhteydessä kuin kansaneläkkeisiin vuosina 2001, 2005, 2006 ja 2008.

Tulojen vaikuttaessa leskeneläkkeeseen käytetty tulokäsitemalli on ollut erilainen kuin kansaneläkkeissä sen jälkeen kun perhe-eläkkeet eriytettiin kansaneläkkeistä vuoden 1983 alussa. Periaatteessa kaikki veronalaiset tulot otetaan huomioon. Lailla 9.2.1990/104, joka tuli voimaan 1.7.1990, säädettiin, että leskeneläkkeen saajan työtulosta otetaan huomioon vain 60 prosenttia.

Myös varallisuus on otettu huomioon perhe-eläkkeissä samalla tavalla kuin alun perin kansaneläkkeissä. Tietyn rajan ylittävistä varallisuudesta 10 prosenttia on rinnastettu tuloon. Varallisuutta ei oteta enää huomioon 1.1.2008 lähtien kansaneläkelain 11.5.2007/568 mukaan. Tässä laissa on lisäksi huomioon otettaville korko- ja osinkotuloille 60 euron vuotuinen raja.

SISU-mallin parametrijärjestelmässä samaistetaan perhe-eläkkeiden laskennassa käytettävä tuloraja samaan tulorajaan, joka on edellä esitetty taulukossa "Täyden lisäosan (–1996) tai kansaneläkkeen (1997–) tulorajat". Samaten samaistetaan tuloharkinnassa käytettävä kerroin sama kuin kansaneläkkeissä eli 50 %.

Seuraavassa taulukossa on esitetty leskeneläkkeiden keskeiset parametrit vuodesta 1983 lähtien.

Leskeneläkkeet 1983–

Voimaan- tulo	Pohja- osa tai perus- määrä, mk tai €/kk	Täysi lisäosa/täydennysmäärä, mk tai €/kk				Alku- eläke, minimi- osuute- na lisä- osasta, I kr	Alku- eläke, minimi- osuute- na lisä- osasta, II kr	Alku- eläke, €/kk	Säädös
		Yksinäiset		Puoliso					
		I kunta- ryhmä.	II kunta- ryhmä	I kunta- ryhmä.	II kunta- ryhmä				
1.1.1983		1 154	1 092			43 %	40 %		5.2.1982/105
1.2.1983		1 203	1 138			43 %	40 %		(Kansaneläkekor.)
1.7.1983		1 240	1 173			43 %	40 %		(Kansaneläkekor.)
1.1.1984		1 344	1 274			43 %	40 %		(Kansaneläkekor.)
1.7.1984		1 363	1 293			43 %	40 %		(Kansaneläkekor.)
1.1.1985		1 436	1 362			43 %	40 %		(Kansaneläkekor.)

SISU-malli

1.1.1986		1 506	1 428			43 %	40 %		(Kansaneläkekor.)
1.1.1987		1 559	1 478			43 %	40 %		(Kansaneläkekor.)
1.1.1988		1 616	1 532			43 %	40 %		(Kansaneläkekor.)
1.1.1989		1 704	1 615			43 %	40 %		(Kansaneläkekor.)
1.1.1990		1 824	1 729			43 %	40 %		(Kansaneläkekor.)
1.7.1990		1 824	1 729			43 %	40 %	9.2.1990/104	
1.1.1991		1 927	1 827			43 %	40 %	Indeksitark.	
1.9.1991		1 927	1 827	1 638	1 553	43 %	40 %	8.3.1991/472	
1.1.1992		1 988	1 885	1 690	1 603	43 %	40 %	Indeksitark.	
1.1.1993		2 042	1 936	1 736	1 646	43 %	40 %	Indeksitark.	
1.1.1995		2 081	1 973	1 769	1 677	43 %	40 %	Indeksitark.	
1.1.1996		2 086	1 978	1 773	1 681	43 %	40 %	Indeksitark.	
1.1.1997	449	2 098	1 905	1 784	1 691	43 %	40 %	5.12.1996/982	
1.1.1998	457	2 135	1 938	1 815	1 721	43 %	40 %	Indeksitark.	
1.1.1999	463	2 163	1 963	1 839	1 743	43 %	40 %	Indeksitark.	
1.1.2000	468	2 187	1 985	1 860	1 763	43 %	40 %	Indeksitark.	
1.1.2001	486	2 273	2 063	1 932	1 832	43 %	40 %	Indeksitark.	
1.6.2001	486	2 345	2 228	2 005	1 905	43 %	40 %	21.12.2000/1225	
1.1.2002	83,75	403,85	383,57	345,27	328	43 %	40 %	9.8.2002/683	
1.1.2003	84,75	408,7	388,17	349,41	331,93	43 %	40 %	Indeksitark.	
1.1.2004	85,26	411,12	390,48	351,49	333,9	43 %	40 %	Indeksitark.	
1.1.2005	85,57	412,64	391,91	352,78	335,13	43 %	40 %	Indeksitark.	
1.3.2005	85,57	419,67	398,94	359,81	342,16	43 %	40 %	26.11.2004/1024	
1.1.2006	86,51	424,29	403,34	363,77	345,93	43 %	40 %	Indeksitark.	
1.9.2006	86,51	429,34	408,39	368,83	350,99	43 %	40 %	2.12.2005/941	
1.1.2007	88,02	436,83	415,51	375,26	357,1	43 %	40 %	Indeksitark.	
1.1.2008	90,22	468,24	468,24	405,14	405,14	43 %	43 %	288,03	11.5.2007/568
1.1.2009	94,37	489,77	489,77	423,76	423,76	43 %	43 %	301,27	Indeksitark.
1.1.2011	94,74	491,72	491,72	425,45	425,45	43 %	43 %	302,47	Indeksitark.
1.1.2012	98,32	510,31	510,31	441,53	441,53	43 %	43 %	313,90	Indeksitark.
1.1.2013	101,78	528,24	528,24	457,05	457,05	43 %	43 %	324,93	30.11.2012/709

Vammaistuet

Makro	Makron selite	Käytetyt muuttujat	Käytetyt parametrit
VammTukiKS	Vammaistuki ja ruokavaliokorvaus kuukausitasolla	mvuosi, mkuuk, minf, vammTuki, lapshoituki, keliakia, aste	VammNorm, VammKorot, VammErit, LapsHoitTukNorm, LapsHoitTukKorot, LapsHoitTukErit, Keliak
VammTukiVS	Vammaistuki ja ruokavaliokorvaus kuukausitasolla vuosikeskiarvona	mvuosi, minf, vammTuki, lapshoituki, keliakia, aste	

Tässä käsiteltäviä vammaistukia ovat lapsen hoitotuki, vammaistuet sekä keliakiapotilaiden ruokavaliokorvaus.

Vammaistukia koskeva määräykset sisältyvät seuraavassa taulukossa lueteltuihin lakeihin.

SISU-malli

Vammaistukilait

Säädös	Laki	Voimassaolo
4.7.1969/444	Laki lapsen hoitotuesta	1.1.1970–31.12.2007
5.2.1988/124	Vammaistukilaki	1.1.1989–31.12.2007
11.5.2007/570	Laki vammaisetuuksista	1.1.2008–

Laki lapsen hoitotuesta 4.7.1969/444 astui voimaan 1.1.1970. Lain mukaan hoitotukea suoritetaan lapselle, joka sairauden, vian tai vamman takia on vähintään kuuden kuukauden ajan jatkuvasti huomattavassa määrin erityisen valvonnan ja hoidon tarpeessa. Lapsen hoitotuen lainsäädäntö sisältyy SISU-malliin heinäkuusta 1981 lähtien, kun hoitotuesta tuli kansaneläkkeestä riippumaton etuus, jolla oli kaksi tasoa, normaali taso ja korotettu taso. Tammikuusta 1987 lähtien hoitotukeen määriteltiin kolme tasoa (L 12.12.1986/933).

Vammaistukilaki 5.2.1988/124 astui voimaan 1.1.1989. Vammaistukea voidaan maksaa Suomessa 16–64-vuotiaalle henkilölle, joka ei saa työkyvyttömyyseläkettä. Edellytyksenä on sairaudesta tai vammasta johtuva avuntarve, haitta tai erityiskustannus. Vammaistukilaissa säädettiin kolme tasoa vammaistuelle. Niiden markkamäärät ovat samat kuin lapsen hoitotueessa kolmella eri tasolla.

Vuoden 2008 alusta lähtien sekä lapsen hoitotukea että vammaistukea koskevat säännökset ovat laissa vammaisetuuksista 11.5.2007/570. Lapsen hoitotuen nimi on laissa muutettu alle 16-vuotiaan vammaistueksi. Tukien eri tasojä kutsutaan perustueksi, korotetuksi tueksi ja ylimmäksi tueksi. Alle 16-vuotiaan vammaistuen ja varsinaisen vammaistuen eri tasojen euromäärät ovat yhtäläiset.

Lailla 23.11.2001/1060 otettiin käyttöön vammaistuen uutena muotona korvaus keliakiapotilaiden ruokavaliokustannuksista 1.10.2002 lähtien. Tätä 21 euron korvausta ei ole muista vammaisetuuksista poiketen sidottu kansaneläkeindeksiin. Samansuuruinen keliakiapotilaiden ruokavaliokorvaus tuli myös osaksi kansaneläkkeen hoitotukea. Uudessa laissa vammaisetuuksista 11.5.2007/570 on edelleen määritelty 21 euron ruokavaliokorvaus, jonka voi saada samanaikaisesti vammaistuen tai hoitotuen kanssa.

Seuraavassa taulukossa on esitetty vammaistukien kehitys heinäkuusta 1981 lähtien. Korotukset ovat indeksitarkistuksia lukuun ottamatta edellä mainittua järjestelmän muutosta 1987 sekä vammaistuen ylimmän tason korotusta vuoden 2007 tammikuussa (L. 17.11.2006/998). Keliakiakorvausta ei ole sidottu indeksiin. Korvaukseen tehtiin tasokorotus 1.1.2013 (30.11.2012/697).

Lapsen hoitotuen (1981–) ja vammaistukien (1989–) tasot sekä keliakiakorvaus

Voimaantulo	Taso 1, mk tai €/kk	Taso 2, mk tai €/kk	Taso 3, mk tai €/kk	Keliakia- korvaus, €/kk
1.7.1981	445	667		
1.7.1982	496	744		
1.2.1983	517	775		
1.7.1983	532	799		
1.1.1984	554	831		
1.7.1984	562	843		
1.1.1985	592	888		
1.1.1986	621	931		
1.1.1987	310	724	1 345	
1.1.1988	322	751	1 395	
1.1.1989	339	792	1 470	
1.4.1989	339	792	1 470	
1.1.1990	363	848	1 574	
1.1.1991	384	895	1 663	
1.1.1992	396	924	1 716	
1.1.1993	407	949	1 762	
1.1.1995	414	967	1 796	

SISU-malli

Voimaantulo	Taso 1, mk tai €/kk	Taso 2, mk tai €/kk	Taso 3, mk tai €/kk	Keliakia- korvaus, €/kk
1.1.1999	420	980	1 820	
1.1.2000	424	990	1 839	
1.1.2001	441	1 029	1 912	
1.1.2002	75,96	177,24	329,17	
1.10.2002	75,96	177,24	329,17	21,00
1.1.2003	76,87	179,37	333,12	21,00
1.1.2004	77,32	180,43	335,09	21,00
1.1.2005	77,61	181,10	336,33	21,00
1.1.2006	78,46	183,09	340,03	21,00
1.1.2007	79,83	186,28	361,21	21,00
1.1.2008	81,83	190,94	370,24	21,00
1.1.2009	85,59	199,71	387,26	21,00
1.1.2011	85,93	200,51	388,80	21,00
1.1.2012	89,18	208,09	403,50	21,00
1.1.2013	92,31	215,40	417,68	23,60

Sotilasavustus

Makro	Makron selite	Käytetyt muuttujat	Käytetyt parametrit
SotilasAvKS	Sotilasavustus kuukausitasolla	mvuosi, mkuuk, minf, kryhma, jaseinia, asummenot, tulot	SotAvPros1, SotAvPros2, SotAvPros3, SotAvMinimi, (ks. lisäksi kansaneläke)
SotilasAvVS	Sotilasavustus kuukausitasolla vuosikeskiarvona	mvuosi, minf, kryhma, jaseinia, asummenot, tulot	

Sotilasavustus perustuu sotilasavustuslakiin 20.8.1993/781, jolla kumottiin aikaisempi sotilasavustuslaki 22.7.1948/566 ja joka astui voimaan 1.1.1994. SISU-mallissa otetaan huomioon vain vuoden 1993 laki.

Sotilasavustuksella tuetaan asevelvollisen omaista toimeentuloa, jollei hän saa kohtuullista toimeentuloa omilla tuloillaan ja varoillaan. Sotilasavustukseen sisältyy perusavustus, jonka täysi määrä on sama kuin yksinäisen henkilön täyden kansaneläkkeen määrä (ennen vuotta 1997 yhtä suuri kuin pohjaosan ja täyden lisäosan määrä, lainmuutos 5.12.1996/986). Täysimääräinen perusavustus on ensimmäiselle perheenjäsenelle 100 prosenttia, toiselle 50 prosenttia ja kolmannelle 30 prosenttia mainitusta täyden kansaneläkkeen määrästä. Täyden perusavustuksen määrä on riippunut kansaneläkkeen kuntaryhmästä samalla tavalla kuin kansaneläkkeen lisäosa tai täysi kansaneläke. Kuntaryhmitus on poistunut 1.1.2008 lähtien (L 11.5.2007/577).

Lisäksi sotilasavustukseen sisältyy asumisavustus, jolla voidaan peittää kohtuullista asumistasoa vastaavat asumismenot, sekä erityisavustus harkinnan mukaan. Vuoden 1996 alusta lähtien sotilasavustusta voidaan myöntää myös opintolainan korkoihin (L 10.11.1995/1266).

Pienin maksettava sotilasavustus on ollut 30 markkaa ennen vuotta 2002 ja 5,04 euroa sen jälkeen. Määrää ei ole sidottu indeksiin. SISU-mallissa otetaan huomioon perusavustus ja asumisavustus, mutta ei erityisavustusta eikä korkoavustusta.

Maahanmuuttajan erityistuki

Makro	Makron selite	Käytetyt muuttujat	Käytetyt parametrit
MaMuErTukiKS	Maahanmuuttajan erityistuki kuukausitasolla	mvuosi, mkuuk, minf, laitos, puoliso, kryhma, omatulo, puoltulo	ks. kansaneläke

SISU-malli

Makro	Makron selite	Käytetyt muuttujat	Käytetyt parametrit
MaMuErTukiVS	Maahanmuuttajan erityistuki kuukausitasolla vuosikeskiarvona	mvuosi, minf, laitos, puoliso, kryhma, omatulo, puoltulo	

Laki maahanmuuttajan erityistuesta 20.12.2002/1192 astui voimaan 1.10.2003. Lain perusteella voidaan maksaa enintään täyden kansaneläkkeen suuruista tukea 65 vuotta täyttäneille tai työkyvyttömillä maahanmuuttajille.

Maassaoloajan edellytys on selvästi pienempi kuin kansaneläkkeessä. Tuen edellytyksenä on, että tuen hakija on asunut Suomessa laillisesti vähintään viisi vuotta yhtäjaksoisesti 16 vuotta täytettyään.

Täysimääräinen erityistuki on laissa määritelty samansuuruiseksi kuin täysi kansaneläke. Maahanmuuttajan erityistuki on kuitenkin kansaneläkettä huomattavasti tarveharkintaisempi: tuesta vähennetään henkilön käytettävissä olevat tosiasialliset, jatkuvat, nettomääräiset tulot täysimääräisesti, ei kuitenkaan tavanomaisia sosiaaliavustuksia kuten lapsilisää ym. Myös puolison tulot vähentävät erityistukea täysimääräisesti siltä osin kun ne ylittävät täyden kansaneläkkeen.

Laki takuueläkkeestä 20.8.2010/703 kumosi lain maahanmuuttajien erityistuesta 1.3.2010 lähtien. Takuueläkkeeseen ovat oikeutettuja samat ryhmät kuin maahanmuuttajien erityistukeen. Takuueläkettä eivät kuitenkaan vähennä muut tulot kuin eläketulot.

Kansaneläkeindeksi

Kansaneläkelaisissa määritellyt etuudet ja niiden saamiseen vaikuttava tulo- ja omaisuusrajat on alun perin sidottu elinkustannusindeksiin. Kaikki tässä aineistossa käsitellyt etuudet kuten kansaneläkkeen lisät, perhe-eläkkeet, vammaistuet ja maahanmuuttajan erityistuki on sidottu alun perin niitä säädettyä kansaneläkkeiden indeksimuutoksiin, joitakin poikkeuksetta lukuun ottamatta.

Kansaneläkkeiden sitomisesta indeksiin on säädetty seuraavissa laeissa.

Lait kansaneläkeindeksistä

Lain nimi	Säädös	Voimassaolo
Laki kansaneläkelaisissa säädettyjen eläkkeiden ja avustusten sitomisesta elinkustannusindeksiin	8.6.1956/348	1.1.1957–31.12.2001
Laki kansaneläkeindeksistä	1.6.2001/456	1.1.2002–

Indeksitarkistusjärjestelmässä on tapahtunut seuraavia muutoksia.

Indeksijärjestelmän muutoksia

Voimaantulo	Sisältö	Säädös
1.1.1957	Kansaneläkelain mukaiset etuudet ja tulorajat sidottiin indeksiin. Tarkistus elinkustannusindeksin muututtua 10 %. Tarkistus muutoksen toteamista seuraavan kolmannen kuukauden alusta.	L 8.6.1956/348, VNP 21.2.1957/116
1.1.1984	Indeksitarkistus kerran vuodessa tammikuussa lokakuun indeksin perusteella; 40 % indeksin muutoksesta	L 29.12.1983/1127, VNP 17.12.1983/383

SISU-malli

Voimaantulo	Sisältö	Säädös
1.1.1994	Ei indeksikorotuksia kansaneläke-etuuksiin 1994	L 3.12.1993/1076
1.1.1995	Vuoden 1994 indeksijäädytystä ei hyvitetä	L 19.8.1994/762
1.1.1996	Ei indeksitarkistuksia hoitotukeen, lapsen hoitotukeen ja vammaistukeen vuosina 1996, 1997 ja 1998	L 18.12.1995/1496, VNP 18.12.1995/1514
1.10.1998	Indeksitarkistuksen perusteena edellisen vuoden kolmannen neljänneksen kuukausien elinkustannusindeksien keskiarvo	VNP 24.9.1998/706
1.1.1999	Edellisessä lainmuutoksessa (1995/1496) määriteltyä indeksijäädytystä ei hyvitetä	L 4.12.1998/912
1.1.2010	Ei indeksin muutosta vuonna 2010	L 6.11.2009/852
1.1.2013	Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi eräiden kansaneläkeindeksiin sidottujen etuuksien osittain aikaistetusta indeksikorotuksesta vuonna 2013.	L 30.11.2012/709

Kuntien kalleusluokitus

Eräiden kansaneläke-etuuksien määrä riippui kunnan kalleusluokasta 1.1.1957 lähtien. Kalleusluokkia oli aluksi kolme. Kolmas kuntaryhmä sulautettiin toiseen 1.7.1980. Kuntaryhmitys poistettiin 1.1.2008, jolloin toisen kuntaryhmän etuudet korotettiin ensimmäisen kuntaryhmän tasolle. Kuntaryhmitys on vaikuttanut myös leskeneläkkeisiin, ylimääräiseen rintamalisään, sotilasavustuksiin ja maahanmuuttajan erityistukeen.